

דפים כד – כה

- מא. א.** מה דינן של הפעולות דלהלן שנעשו בשמאל:
קבלת הדם; וריקתו; קמיצה; קידוש הקומץ בכלי; הקטרת הקומץ; הולכת אברים לכבש; (מליקת העוף); חליצה ורציעה.
- ב.** האם כל העבודות שנאמר בהן 'יד' 'אצבע' 'כהונה' – כשרות בימין בלבד?
- א.** קבלת הדם בשמאל – פסולה. ור' שמעון מכשיר. (ואין חילוק בין הטאת לשאר הקרבנות. עתוס').
וריקת הדם – פסולה. ולר"ש: בחטאת פסול (באצבעו ונתן...) ובשאר קרבנות כשר.
ישנן דעות במקומות אחרים בגמרא שגם לרבי שמעון פסול בשאר קרבנות, דילפינן מחטאת (ע' בתוס' באורך).
- קמיצה בשמאל – פסולה, ואפילו לר"ש. ואין חילוק בין שאר מנחות למנחת חוטא ('יד – יד' ממצורע).
קידוש הקומץ בכלי – פסול. ולרבי שמעון כשר. ויש אומרים שלרבי שמעון אין צריך לקדש הקומץ בכלי כלל.
- וצריך שני כהנים לקידוש הקומץ בימין; אחד אוהו הכלי בימינו ואחד נותן את הקומץ בימינו לתוך הכלי (זבח תודה, בבאור דברי רש"י. וע' מנחות ז).
- הקטרת הקומץ בשמאל – פסולה (כוריקה). ולרבי שמעון, אם מקטיר על המזבח בידו – פסול כחטאת, ואם בכלי – כשר, כאשם.
- הולכת אברים לכבש – כשר. וכך היא נעשית אף לכתחילה, כגון הראש והרגל – הראש בימין והרגל בשמאל.
- הולכת הדם כשרה אף בשמאל. ואפשר שלכתחילה יוליך בימין (עתוס').
מליקת העוף בשמאל – פסולה (משנה סה:). ולגרסה אחת (עתוס') ר"ש בברייתא מכשיר.
חליצה ורציעה – נעשות בימין.
- ב.** רבי יוחנן אמר: כל מקום שנאמר אצבע [וכן 'יד'] או כהונה (כפירוש רבא) – אינה אלא ימין, גורה שוה ממצורע. ודוקא בעבודות המעכבות כפרה, דומיא דמצורע. ולרבי שמעון: דוקא אצבע, אבל כהונה לבד – לא. וכן העבודות שנאמר בהן 'יד' (או 'כף') – בימין.
- הלכך, בקמיצה ובוריקת דם החטאת נאמר בהן יד / אצבע וכהונה. בקבלה לא נאמר אלא כהונה, וכן בוריקת דם שאר זבחים, ובוה נחלקו חכמים ורבי שמעון (והוא למליקת העוף. ר"ת). קידוש הקומץ, נלמד לדעת חכמים מיתור 'יד' שבקמיצה (מג"ש דרבא. ולר"ש אינו מיותר).

דף כה

- מב. א.** קבלת הדם, כיצד?
- ב.** מה דרשו מולקח הכהן המשיח מדם הפר?
- ג.** אלו נפקותות מבוארות בסוגיא בשאלת 'אויך כלי ככלי', ומהי מסקנת ההלכה בשאלה זו?
- ד.** האם הבהמה צריכה להיות תמימה בשעת קבלת הדם ובוריקתו? ומה הדין כשעברה שנתה קודם הוריקה?

א. הכהן מקבל במזרק (=כלי שרת) את כל דם הנפש [ולא מדם העור ולא מדם התמצית] הישר מן הבהמה. וצריך ליתן ורידי הבהמה לתוך הכלי, כלומר מעל האויר שכנגד הכלי (רש"י). ואם נשפך על הרצפה או על דבר אחר קודם שנתקבל בכלי, ואספו – פסול. וצריך להגביה סכין השחיטה כדי שהדם לא ינטף מהסכין למזרק. הדם הנשאר בסכין מקנחו בשפת המזרק (החוצה, ולא לתוכו. ערש"י ותוס'. פפ"ד ז'הב). בדיעבד, אם נטף מן הסכין – נראה שבטל ברוב הדם וכשר (זבח תודה).

ב. מדם הפר – מדם הנפש ולא מדם העור ולא מדם התמצית. נראה שאפילו דם השותת שאין הנפש יוצאה בו (- 'טיפה המשרת') כשר (עפ"י לקוטי הלכות כריתות כב).

מדם הפר – דם מהפר יקבלנו [גורעין ומוסיפין ודורשין]. כלומר, יקבל מן הפר באופן ישיר, ולכך יסמך הורידין לכלי ולא ירחיקם.

דם הפר – ולא מהפר ודבר אחר, כגון שנוטף גם דם מסכין השחיטה. ולקח מדם הפר – פר שהיה כבר. כלומר שיישאר בתמותו בשעת הלקיחה – הקבלה, כשם שהיה תמים בשעת שחיטה.

ג. בסוגיא דנו אודות אויר כלי שסופו לנוח בכלי ועל אויר שאין סופו לנוח; – אויר שסופו לנוח – פשוט שהרי הוא כמונח בכלי. ולכן, דם המקלח מצואר הבהמה לכלי, הגם שאינו שותת אלא מזנק הלאה ואח"כ נשפך לכלי – נחשבת זו קבלה ישירה מן הבהמה, כי כבר במצב זה שהדם על אויר הכלי, הריהו כמונח בכלי.

וכן לענין מי חטאת; מים המזונקים מן ההר אל החבית [המונחת שם שלא לשם קידוש מי חטאת], כבר בעודם באויר שמעליה נידונים כמונחים בתוכה ואינם בגדר 'מים חיים', הלכך אין ליטלם בכלי אחר כשהם במצב זה.

וכן מים המקלחים מן ההר, ונתן ידו או רגלו על המים כשהם באויר, כדי שיעברו לתוך החבית שלמטה – פסולים, מפני שהווייתם ע"י דבר המקבל טומאה. ואע"פ שלא באו המים ישירות מידו לחבית שהרי לא שתתו מידו לתוכה אלא המשיכו הלאה בוריימתם ונפלו, אעפ"כ היות וכשיצאו מידו הינם כנגד אויר הכלי – הרי כאילו הוא הניחם בכלי באופן ישיר.

ואולם באויר שאין סופו לנוח נסתפקו בגמרא האם נידון כמונח בכלי אם לאו. ונפקא מינה כשהיה מקבל דם במזרק, ובעוד הדם כנגד אויר הכלי ועדיין לא הגיע לבין דופנותיו, נפחתו שולי הכלי (=קרקעיתו) – ספק אם נחשבת קבלה מהבהמה לכלי, שהרי כבר היה כנגד האויר, או כיון שאין סופו לנוח בכלי – אין האויר ככלי, נמצא שלא קיבל עדיין וא"א לאספו מהרצפה.

ואמרו בגמרא 'אם תמצי לומר אויר שאין סופו לנוח לאו כמונח דמי'. ונקטו הגאונים בכ"מ שהלכה כ'אם תמצי לומר'. וכן פסק הרמב"ם, דלאו כמונח דמי (ע"ע שו"ת חות יאיר קנח בשם תשובת שער אפרים בישוב דברי הרמב"ם בהל' גירושין ה"י).

ד. בשעת קבלת הדם, צריכה הבהמה להיות תמימה. (ולקח הכהן מדם הפר').
א. בעוף שאין בו דין 'תמים' ורק מחוסר אבר פסול, מובא בשם הגר"ח להסתפק האם נאמר בו דין זה, שאם חסר אבר בשעת קבלה – פסול.

ב. דנו אחרונים אודות מום שנעשה תוך כדי השחיטה, כגון ששחט והפריד את כל הראש מן הגוף (וע' תוספתא זבחים פ"ה; נקודות הכסף יו"ד כד; אחיעזר ח"ג ל,ב; חדושי הגר"ח על הש"ס (חולין), 'בענין מליקה בעוף'); שבת הלוי ח"ד עח).

ג. יש לומר שהמטיל מום בין שחיטה לקבלה, דינו כשאר מטיל מום בקדשים. ואינו ברור (ע' מנחת חינוך רפ"ה, ה רפ"ה, ב).

ואולם בשעת הוריקה אין צורך להיות הבהמה תמימה, ואפילו לא נשתייר ממנה אלא כזית בשר או חלב – זורק את הדם. אבל אם עברה שנתה בין השחיטה לזריקה [שהרי מחשבים שעות בקדשים] – פסול (שה תמים זכר בן שנה... יהיה – כל הוויותיו לא יהיו אלא בבן שנה).
אין חילוק בין קדשי קדשים לקדשים קלים.
נחלקו הדעות בין המפרשים אם דין ההולכה כדין הקבלה או כדין הוריקה.

דף כו

מג. א. האם הבהמה כולה צריכה להיות בתוך העזרה בשעת השחיטה והקבלה? ומה הדין בדיעבד כשהיתה מקצתה בחוץ?

- ב. בשר או אִמורים של קדשים קלים, שיצאו חוץ לעזרה לפני זריקת הדם – האם נפסל הקרבן בשל כך?
- ג. בשר או אִמורים של קדשי קדשים שיצאו לפני זריקת הדם לדרום העזרה – האם נפסלו?
- ד. האם העובד צריך להיות בתוך העזרה, ובקדשי-קדשים – בצפון, בזמן עבודתו?
- ה. תלה הבהמה באויר העזרה, ושחטה או שקיבל דמה במצב זה – האם עבודתו כשרה?
- ו. נתלה העובד באויר ושחט או קיבל הדם – האם עבודתו כשרה?

א. לכתחילה צריכה להיות הבהמה כולה בתוך העזרה (והביאם לה). בדיעבד, אם היו רגליה בחוץ, כיון שאותו חלק שיצא נפסל משום 'יוצא', הרי הדם או השמנונית של אותו החלק מעורב עם שאר הדם ומתערב עם הדם שבמזרק ופוסלו (ודם פסול אינו בטל ברוב. תוס' עפ"י גמ' ע"ט:) – על כן אין כשר אלא אם חתך את האבר שיצא עד שהגיע לעצם [ולא חתך את העצם – כי אז נפסל משום מום], ואחר כך קיבל את הדם.

א. כן היא שיטת רש"י ותוס'. ואולם הרמב"ם אינו מחלק בין לכתחילה ודיעבד, ולשיטתו בשעת שחיטה צריכה להיות כולה בפנים, ואם היה מקצתה בחוץ – הקרבן פסול. ובשעת קבלה אין צריך אלא שהדם היוצא אוסר, ולכן אם חתך ואח"כ קיבל – כשרה כנ"ל (עפ"י מפרשים). וכתב הראב"ד (פסוה"מ א, טו) שהבשר בכל אופן אסור באכילה).
ב. נראה לכאורה לפרש"י ששיער שיצא – כשרה, שאין כאן תערובת דם או שמנונית.

ב. האִמורים העולים על המזבה – נפסלים ביוצא כדין קדשי-קדשים, שהרי דינם להיקטר על המזבה שבעזרה (כן יוצא מהמזבא בסוגיא. ואולם להלן (פ"ט-צ ע"ש. וערש"י נג: ד"ה קדשי קדשים) נחלקו בזה. והרמב"ם (פסוה"מ א, לג) פסק שאינו נפסל).
ואולם בשר קדשים קלים, שמיועד להאכל בכל העיר – נחלקו אמוראים (פ"ט): כשיצא קודם זריקת הדם, האם נפסל ב'יוצא'. [ובסוגיתנו ניסו להוכיח מן הברייתא שנפסל, ודחון].